

Asia: VN/33337/2021

Hallituksen esitys laiksi huumausainelain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

3 § Määritelmät

Lakiluonnoksen perusteluista

Huumausainelakiluonnoksen (v. 2022) sanotaan lakiehdotuksen perusteluissa liittyvän Suomen valtion hallituksen strategiaan ”oikeudenmukainen, yhdenvertainen ja mukaanottava Suomi” ja siinä mainittuihin tavoitteisiin hyvinvoinnin edistämisestä ja eriarvoisuuden vähentämisestä.

En näe, miten uusi huumausainelakiluonnos edistäisi hyvinvointia, ottaisi kaikki mukaan tai olisi oikeudenmukainen ja yhdenvertainen. Päinvastoin, lakiluonnos lisäisi eriarvoisuutta, sillä se saattaisi kaikki hampunviljelijät kyseenalaiseen valoon.

Lakiluonnos toteaa ensimmäisellä sivulla seuraavasti: ”Esiteyksessä ehdotetaan, että hampukasvit, jotka sisältävät delta-9-tetrahydrokannabinolia tai sen huumausaineeksi luokiteltuja isomeerejä, määriteltäisiin huumausaineeksi”. Todetaan myös ”Esiteyksessä ehdotetaan, että hampukasvi määriteltäisiin nykyistä tarkemmin ja selvemmin huumausaineeksi”.

Koska kaikissa EU:n suorien tukikasvien listalla olevissa hampulajikkeissa sallitaan pieniä määriä delta-9-tetrahydrokannabinolia (alle 0,2 %; v. 2023 lähtien alle 0,3 %), tämä lakiluonnoksen ehdotus tekisi kaikista hampunviljelijöistä, myös EU-tukia nauttivien lajikkeiden viljelijöistä huumausaineiden kasvattajia. Tällainen painotus on suorastaan irvokas.

Toisin sanoen, myös esimerkiksi hampua ruoantuotantoon kasvattavat viljelijät (esimerkiksi kotimaisen FINOLA-öljyhampun viljelijät) katsottaisiin huumausaineiden kasvattajiksi. Ja tämä tilanteessa, jossa Suomen ruokatuotannon omavaraisuudesta ollaan yleisesti huolissaan ja esimerkiksi kasvisperäisen proteiinin tuotantoa halutaan lisätä. FINOLA-lajiketta viljellään nimenomaan sen arvokkaiden rasvahappojen ja proteiinin takia.

7 a § Hampun viljely

Ilmoitus hamppuviljelmästä

Lakiesityksen ristiriitaiset ehdotukset jatkuvat: ”Hampun viljely edellyttäisi etukäteen tehtävää ilmoitusta Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskuksesta”. Miksi hampun viljelystä pitäisi ilmoittaa lääkealan keskukselle, kun hampusta ei nimenomaan saa valmistaa lääkkeitä. Lisäksi tämä etukäteisilmoittaminen lisää byrokratiaa ja kuormittaa jo ennestään viljelijöitä.

Lakiehdotus myös rajoittaa sallittuja käyttötarkoituksia, vaikka hampussa on useita hyödyllisiä kannabinoideja. Näistä tunnetuin ja tutkituin on CBD, jonka hyödyntämisen tämä lakiesitys rajaa täysin hampun tuotteistamisen ulkopuolelle. Tämä on vastoin maailmanlaajuisia suuntausta.

Lakiehdotuksen mukaan Fimea tarvitsisi tiedon suunnitellusta hampunviljelystä viimeistään huhtikuun alussa, jotta virasto voisi suunnitella ja resursoida viljelyn valvontaa. Tämä aikaraja on aivan liian aikainen. Tiedän monivuotisen kokemuksen perusteella, että osa viljelijöistä suunnittelee öljyhampun viljelyä vasta toukokuussa, jotkut viljelijät kyselevät kylvösiemeniä vasta kesäkuun alussa.

Myös vaatimus, että hampun siemenet saisi kylvää aikaisintaan viikon kuluttua siitä, kun ilmoitus on tehty Fimealle on aivan turhaa rajoittamista.

THC-näytteiden otto

Lakiluonnoksen sivulla 19 on maininta hamppukasvuston THC:n määrittämisestä: ”hampun viljelyä on jatkettava tavanomaisissa kasvuolosuhteissa paikallisen käytännön mukaisesti vähintään kymmenen päivän ajan kukinnan päättymispäivästä. Ehdotuksella varmistettaisiin, että kasvustosta voitaisiin ottaa näytteitä hampun THC-pitoisuuden määrittämiseksi.”

Tämä kohta antaa aivan väärän kuvan THC määrittämisajan ajankohdasta.

Hiukan parempi huomio on lakiluonnoksen sivulla 17, jossa todetaan seuraavasti: ”kylvöpäivämäärän perusteella Fimea pystyisi arvioimaan sopivan näytteenottoajankohdan.”

Jos THC-näytteet otetaan vasta 10 päivää kukinnan päättymisen jälkeen, ne otetaan aivan liian myöhään. Oikea ajankohta on, jos näytteiden otto aloitetaan 20 päivää kukinnan alkamisen jälkeen. Näytteitä ei enää tule ottaa, kun kukinnan päättymisestä on kulunut 10 päivää.

Kukinnan alkamisen ja loppumisen määrittely on vaikeaa jopa niille, jotka tuntevat hampun kasvutavan. Lisäksi voi kysyä, puhutaanko emi- vai hedekasvien kukinnasta. Niinpä onkin parempi ajoittaa näytteenotto kylvöpäivämäärän mukaan. Suomessa yleisesti viljeltävän FINOLA-lajikkeeseen suhteen näytteenottoajankohta on jo kerran määritetty Maa- ja metsätalousministeriön kanssa. Näytteenotto alkaa n. 45 päivää kylvöstä.

9 § Luvan myöntäminen

-

15 a § Lupa hampun kasvinjalostukseen

Jalostamiseen lupa

Toinen huomattava byrokratian lisäys liittyy lakiluonnoksen ehdotukseen muuttaa hampun kasvinjalostus luvanvaraiseksi. Lupaa pitäisi hakea lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskuksesta. Jälleen voi todeta ilmeisen ristiriitaisuuden siinä, ettei hampun jalostamistoiminta edes liittyisi lääkealaan tämän lakiehdotuksen puitteissa.

Lisäksi jalostajan lupahakemusta arvioimaan voitaisiin mahdollisesti tarvita myös Ruokavirastoa. Eli aina vaan lisää byrokratiaa, nyt jo kahteen valtion virastoon liittyvää. Voi vain epäillä, että hakemuksen käsittelyajat viivästyisivät huomattavasti tämän takia.

Jalostustoimintaan vaadittaisiin myös moninaisia asioita, mm ammattitaitoinen henkilökunta, tarvittavat tilat ja laitteet. Herää väkisin kysymys, kuinka mainitut valtion virastot määrittäisivät, mikä on tarpeeksi ammattimainen henkilökunta. Syntyisikö tilanne, että vain maatalousalan tutkinnon suorittaneet henkilöt voisivat suorittaa jalostusta? Entä kuinka suuri ja minkälainen viljelyala määriteltäisiin riittäväksi? Riittäisikö takapiha vai olisiko pakko olla peltoalaa?

Lisäksi jalostajan tulisi maksaa luvista. Kustannuksia tulisi vielä lisää, jos Ruokavirasto käy jalostajaksi pyrkivän henkilön tilalla tarkistuskäynnillä.

Se mitä ei ollenkaan käsitellä lakiehdotuksessa on sellaisten lajikkeiden koeviljely, jotka eivät ole jo EU:n kasvilajikeluettelossa. Pelkän koeviljelyn ei voi katsoa olevan varsinaista jalostustoimintaa.

Hampun jalostuksen rajaaminen vain ulkona tapahtuvaksi voi tuoda mukanaan ikäviä yllätyksiä, sillä pienet hampuntaimet voivat joutua myyrien ja jänisten suuhun. Puhun kokemuksesta. Ongelmia voi myös tulla Pohjolan sääolosuhteista: rakeiden sataminen kesäkuussa ei ole mitenkään ainutlaatuista.

Tämän lakiehdotuksen mukaan kannabidiolia, eli CBD:tä tai muita hyödyllisiä kannabinoideja sisältäviä hampulajeja ei voisi edes pyrkiä jalostamaan.

15 b § Ruokaviraston lausunto

-

15 c § Selvitys hampun kasvinjalostusta koskevaa lupaa varten

-

19 a § Hampun viljelyä koskeva ilmoitus

-

21 § Seuraamukset luvanvaraisen toiminnan rikkomuksista

24 a § Hampua koskevat poikkeukset yleiskielloista

-

28 § Huumausaineen hävittäminen vaarallisena jätteenä

-

33 b § Hampun viljelyä koskevat velvollisuudet

-

36 § Tarkastusoikeus

-

38 a § Ruokaviraston ilmoitukset Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskukseen

-

47 § Huumausainelakirikkomus

-

49 § Muutoksenhaku

-

49 a § Lupia ja ilmoituksia koskevien henkilötietojen tallentaminen

-

Voimaantulo

-

Muuta kommentoitavaa esitysluonnoksesta?

Se mikä häiritsee tässä lakiluonnoksessa erityisesti on sen pyrkimys tehdä huumausainelainrikkooja kaikista niistä hampun viljelijöistä ja kasvinjalostajista, jotka eivät jostain syystä noudata sääntöjä tai edes tiedä niistä.

Pidän tällaista uhkausta hyvin haitallisena. Tällainen ajattelutapa ei edistä kehitystyötä, innovaatiota eikä hyvinvointia. Tällaiset suunnitelmat ovat regressiivisiä, äärimmäisen rajoittavia ja pohjimmiltaan ristiriitaisia. Samaan aikaan kun uusia eurooppalaisia siementuotantoon (eli ruoan raaka-aineeksi) soveltuvia hamppulajikkeita on viime vuosina tullut markkinoille (mm Ranskasta, Puolasta ja Virosta), Suomessa halutaan rajoittaa kehitystoimintaa ja lisätä byrokratiaa. Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskukseen annetaan ratkaiseva rooli maatalousalaan kuuluvassa asiassa.

Lisäksi täytyy todeta, että jos tällaiset rajoitukset olisivat olleet voimassa FINOLA-öljyhamppulajikkeen jalostuksen aikaan 1990-luvulla, sitä ei olisi koskaan syntynyt. Sama koskee uusinta jalostuslinjaa, FINOLA2:sta. Kuitenkin FINOLA-lajike on ollut innovatiivinen uuden suunnan näyttävä, EU:n ensimmäinen öljykasvina luokiteltu hamppulajike. Tämä ruoantuotantoon tähtäävä lajike on menestynyt erinomaisesti maailman markkinoilla: Se on ollut vuosikausia Kanadan suosituimpia hamppulajikkeita ja sitä viljellään laajasti Euroopassa ja nykyisin myös Tasmanian saarella Australiassa. Lajike on nimenomaan tuonut hyvinvointia Suomelle. Se on tärkeä terveellinen kasvisperäinen ruoka-aine: kotimainen proteiinin ja monityydyttämättömien rasvahappojen lähde. Sertifioidut FINOLA-kylvösiemenet ja FINOLA-peräiset ruokatuotteet ovat myös vientituotteita.

Tämä lakiehdotus tekee laillisen hampun kasvatuksesta ja jalostuksesta työläämpää ja kalliimpaa lisääntyneen byrokratian ja maksujen takia. Lisäksi Fimealle (ja mahdollisesti myös Ruokavirastolle) asiasta koituvat lisätyöt toisivat kustannuksia Suomen julkiselle taloudelle. Se asettaa hampunkasvattajat ja jalostajat alttiiksi viranhaltijoiden tietämättömyydelle, jopa suoranaiselle mielivallalle. Lakiehdotus siirtää hampunkasvatuksen maatalousalan piiristä Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskuksen piiriin, vaikka hamppua ei voi Suomessa kasvattaa lääkinnällisiin tarkoituksiin.

Lakiehdotuksen mukaan hampun viljelyä koskeva sääntely helpottaisi viljelijöiden asemaa, koska jatkossa laissa säädettäisiin selvästi siitä, millä edellytyksin hampun viljely on sallittua. Tämä väite on vähintäänkin kyseenalainen, kun ottaa huomioon sen, että hampun viljelyala on kasvanut Suomessa 90-luvun lopun harrastajamaisesta toiminnasta ammattimaisesti viljeltyyn yli 2000 hehtaariin ilman tällaista rajoittavaa lakia. Samaan aikaan on tullut yleisesti ymmärretyksi, ettei pelloilla hehtaarikaupalla kasvava hamppu ole huumausainetta. Uusi lakiluonnos vie asiaa taaksepäin, kun se määrittelee huumausaineeksi kaiken sen hampunkasvatuksen, josta ei ole Fimealle annettua ilmoitusta.

Lakiehdotus väittää pyrkivänsä selventämään EU:ssa viljellyn hampun sallittuja käyttötarkoituksia ja säästämään poliisin, Tullin, syyttäjän ja tuomioistuinten resursseja. On vaikea nähdä, miten Tulli liittyisi hampun viljelyyn Suomessa. Se, että hampun viljely ja -jalostus olisi ainoastaan ilmoituksen ja luvanvaraista ei myöskään poistaisi esitutkintoja ja rikosprosesseja, sillä oli virallista lupaa tai ei, korkean THC:n omaavia hamppukasvustoja tulee varmasti olemaan myös tulevaisuudessa. Tällaista huumausaineeksi kasvatettua hamppua ei ole tähänkään asti kasvatettu hehtaarimäärin pelloilla vaan lähinnä suljetuissa tiloissa, joissa valo- ja lämpöolosuhteita on voitu manipuloida ja hedekasvit on voitu poistaa pölyttämästä emikasveja. Niinpä voidaankin katsoa lähinnä hurskasteluksi lakiehdotuksen pyrkimys estää hampunviljely huumausainekäyttöön.

Hemmilä Anita

Finola Oy - Anita Hemmilä, talouspäälikkö, Finola Oy